

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

Hovioikeudella ei ole tältä osin lausuttavaa.

2. Lähestymiskiellon määräämisen edellytykset

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia lähestymiskiellon määräämisen edellytyksiin.

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen viran puolesta

Hovioikeus pitää kannatettavana, että kynnystä lähestymiskiellon määräämiseen viran puolesta alennetaan, jotta väliaikaista lähestymiskieltoa voidaan käyttää tehokkaasti uhrin suojelemiseksi tilanteissa, joissa uhri on välittömässä hengen tai terveyden vaarassa.

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä

-

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

Hakijan ohjaamista riskinarviointimenetelmän piiriin sekä väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaamista palveluiden piiriin kannatetaan hyvänä uudistuksena. Hovioikeudella ei ole tältä osin lausuttavaa.

6. Oikeudellinen apu

Ehdotus hakijan mahdollisuudesta saada oikeusapua ja avustaja käsittelyä varten on kannatettava lähestymiskiellon hakijan oikeusturvaa parantava uudistus. Toisaalta valtaosa lähestymiskieltoasioista on laadultaan sellaisia, jotka hakija kykenee hoitamaan ilman avustajaa. Uudistus tulee tältä osin kasvattamaan valtion varoista maksettavia oikeudenkäyntikuluja.

7. Oikeudenkäyntimaksu

Esitys lähestymiskieltoasian maksuttomuudesta on lähestymiskiellon hakijan oikeusturvaa parantava uudistus.

8. Lasten asema

Säännöstä lähestymiskiellon aikana tapahtuvista tarpeellisista, esimerkiksi lapsiin liittyvistä yhteydenotoista, tulisi selventää lisäämällä lakiin maininta erityisestä syystä. Yhteydenotto olisi siten sallittu vain erityisestä syystä, jota ei ole voitu ottaa huomioon lähestymiskielloa määrättäessä. Erityisen syyn olemassaolo vaatii aina tapauskohtaista harkintaa. Erityisen syyn lisääminen lakiin korostaa lapsen turvallisuuden varmistamista väkivallan tai vakavan häirinnän uhkatilanteissa sen osalta, etteivät yhteydenotot olisi sallittuja kuin poikkeustapauksissa.

9. Lähestymiskiellon valvonta

Uudistuksen merkittävin parannus on lähestymiskiellon tekninen valvonta. Teknisellä valvonnalla on käytännössä kaikkein suurin vaikutus suojattavan henkilön henkilökohtaisen turvallisuuden suojelemisessa. Tämä parantaa lähestymiskiellon tehokkuutta sekä voi ennaltaehkäistä lähestymiskiellon rikkomisia.

Lähestymiskieltoasia voidaan tutkia ja ratkaista kieltoon vaaditun poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen ja hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. Tähän saakka kieltoon vaaditut henkilöt on pääosin kutsuttu istuntoon uhalla, että asia voidaan käsitellä heidän poissaolostaan huolimatta. Työryhmä ei ole esittänyt muutoksia menettelyä käräjäoikeudessa koskevaan lähestymiskiellon 6 §:ään. Ottaen huomioon, että sähköisesti valvottu lähestymiskielto vaikuttaisi kieltoon määrätyn perusoikeuksiin merkittävästi enemmän kuin laajennettu lähestymiskielto, minkä vuoksi vaatimusta teknisestä valvonnasta ei voida käsitellä vasta istunnossa esitettynä, mikäli kieltoon vaadittu ei saavu paikalle käsittelyyn. Mahdollisuus määrätä tekninen valvonta osaksi laajennettua lähestymiskieltoa sen vuoksi edellyttää välttämättä, että lähestymiskieltoa koskevaa hakemuslomaketta uudistetaan lisäämällä sinne vaatimuskohta sähköisestä valvonnasta. Tämän lisäksi tarpeellista on, että teknisestä valvonnasta ja sen merkityksestä annetaan tietoa jo käräjäoikeuden istuntoa koskevan kutsun yhteydessä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi hakemuslomakkeen tai erillisen esitteen kautta.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

Lähestymiskiellon rikkomista koskevan rikosasian käsittelyä esitetään muutettavaksi kiireellisenä käsiteltäväksi. Uudistus on omiaan parantamaan lähestymiskiellon vaikuttavuutta ja tehokkuutta. On mahdollista, että teknisen valvonnan käyttöönotto tulee määrällisesti lisäämään lähestymiskiellon rikkomista koskevia rikosasioita. Käräjäoikeuksien työmäärä tulee joka tapauksessa kasvamaan, vaikka lähestymiskiellon rikkomista koskevien asioiden määrä ei kasvaisikaan, sillä kiireellisesti käsiteltävät rikosasiat aina vaikuttavat työnkulkuun ja

-suunnitteluun verrattuna normaalijärjestyksessä käsiteltäviin rikosasioihin. Sen vuoksi käräjäoikeuksien henkilöresurssit on turvattava.

11. Ehdotuksen vaikutukset

-

12. Muuta

Muilta osin Rovaniemen hovioikeudella ei ole lausuttavaa esityksestä.

Ålander Tuula
Rovaniemen hovioikeus